Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30770695

Q. D. B. V.

DISPUTATIO INAUGURARIS MEDICA,

ſiſtens

HISTORIAM LIENOSI,

Quam in Alma EBERHARDINA
Ex Decreto Gratioſæ Facultatis,
PRÆSIDE
Nobiliſſimo, Ampliſſimo, Excellentiſſimo, Experientiſſimo,
DN. RUDOLPHO JACOBO CAMERARIO,
Phil. & Medic. Doct. ac Prof. Publ. Ord.
celeberrimo.
Præceptore ac Promotore ſuo omni honoris cultu
ætatem colendo,
PRO LICENTIA,
Summos in Medicina Honores ac Privilegia
Doctoralia legitimè capeſſendi
Publico Eruditorum Examini ſubmittit

JOHANNES BACMEISTER, Travem-Lubecc.

Ad Diem . April. horis antemeridianis.
IN AULA NOVA.

TUBINGÆ,
Typis Viduæ GEORG-HENRICI REISII.

ANNO R. S. MDCCVII.

VIRO

Per-Illuſtri, Generoſo atque Excellentiſſimo,

DOMINO,

N. JOH. Nobili de BACMEISTER,
acræ ac Invictiſſimæ Cæſareæ Majeſtatis
Conſiliario Aulico,
ereniſſimi item Ducis Regentis Würtemb.
Conſiliario Intimo,
NEC NON
Statuum Provincialium Circuli Suevici
Syndico longè graviſſimo.

mino Mecœnati, Patrono ac Conſanguineo meo ſubmiſſo
animi obſequio patria ſanctitate devenerando.

VIRO itidem Inluſtri,

Magnifico, Ampliſſimo, Conſultiſſimo, Excellentiſſimo

DOMINO,

DN. FERDINAND. CHRISTOPHORO
HARPPRECHTO,

JCto Conſummatiſſimo, Sacri Imperii Palatii Comiti inluſtri, Anteceſſori in hac Alma antiquiſſima Eberhardina longè celeberrimo, Supremi Dicaſterii Würtembergici Aſſeſſori graviſſimo, Decano t. t. Facultatis ſuæ Juridicæ Spectatiſſimo,

Domino Patrono, ac Studiorum ſuorum Promotori certiſſimo, ſummo.

Paginas haſce Inaugurales in ſubjectiſſimi obſequii teſſeram, ac pro ulterioris Patrocinii commendatione, more Veterum

D. D. D.
RESPONDENS.

PRÆFAMEN.

SIſto Tibi B. L. Hiſtoriam curationis non minus raræ quam fauſtæ, atque adeò dignam commemoratione & deprædicatione publica, tam in majorem DEI gloriam, qui ſanavit Miſerum, quam in ſpem & ſolatium Proximi, ſi quem fortè quid ſimile maneat.

In anteceſſum ſi pro more quid monendus es aut rogandus, hæc duo habe: Primò, caſum conceptum eſſe ex ore ipſius quondam Ægri, prout memoria adhuc ſuppetit, & pro conditione ætatis tum ad huc Pueri, nondum gnari omnium, quæ attendere aut deſiderare poſſet peritior, curioſior; unde accuratiora omnia & perfectiora potuiſſent dari, ſi communicare licuiſſet cum ipſius tam fideliſſimis Medicis, (JOHANNE inprimis illo BACMEISTERO, Profeſſore Roſtochienſi, ac Medico Mecklenburgico, Viro in medendi arte ad amuſſim doctiſſimo, Patrino ac Conſanguineo meo poſt buſta colendo) quàm charo Parente; ſunt autem omnes νῦν ἐν ἁγίοις.

Secundò, reſolutionem caſûs Tuo ſubmitti judicio; quæ in re obſcura & difficili videbantur veroſimilia, paucis hîc comprehenſa ſunt paginis; meliora & clariora docenti ſuæ erunt gratiæ. Ego quidem Familiæ in gratiam conjunctiſſimæ cùm Tertium Examen Publicum in Diſputatione Inaugurali mihi eſſet ſubeundum, circa hujus Thematis evolutionem experiri volui vires ingenii, vel ea de cauſa, ne & ipſe videar declinare, quod ab aliis deſideratum, ſed & à non uno fuit recuſatum, ſub prætextu obſcuri nimis & ignoti affectus. Aggrediar itaque rem ipſam bono cum DEO; implorare enim æquum eſt auxilium illius, à quo & veritas & ſanitas. Ecce Tu Domine Rex meus & DEUS meus, Tibi ſerviat, quicquid

quid utile Puer didici, & Tibi ſerviat, quod loquor, quod ſcribo, quod lego & numero. (Auguſt. Lib. 1. conf. cap. 15.) Faxit.

HISTORIA.

Puer VIII. annorum, Patre ſatus hypochondriaco & ſcorbutico, ad mare Balticum, per frequentes Febres tam tertianas, quartanas, quam & continuas magis, talem ac tantam ſenſim in hypochondrio ſiniſtro contraxerat duritiem, ut inſtar diſci orbicularis à coſtis ſpuriis & regione lumbari ad umbilicum usque ſe extendens, ſuperiorem & ſiniſtram abdominis partem in totum occuparit, cum notabili quidem incremento & decremento per alternas lunæ phaſes, ut luna creſcente augeri, decreſcente iterum inminui obſervaretur placenta iſta ſubcoſtalis. Poſtquam diu ſed fruſtra oppugnatus fuiſſet hic tumor medicamentis tam externis quam internis, nimis quippe pertinax, ut pertæſum fere fuerit omnis laboris; tandem conceſſus fuit curæ atque operæ cujusdam fœminæ plebejæ Verno tempore, quæ herbulam indigenam, dictam in vernacula die Myrrhen/ *cum butyro obſoleto in ſartagine ferrea toſtam, poſt inunctionem undique liberalem, inſtar epithematis regioni tumenti calide applicando, hancce curationem in aliquot ſeptimanas protraxit, cum doloribus ægri ſub actu inunctionis per totum corpus inprimis circa ſcapulas & totum dorſi tractum gravibus, intenſis, & exquiſitis. Videbatur dum hæc ſuſtineret Puer intumeſcere dorſo, ſed ſine progreſſu; fuit enim id ope Medici vel repreſſum vel diſcuſſum. Supervenit autem tuberculum quoddam rubens, ardens, dolens ad contactum, ſuper ipſum pectus anticum, infra papillam ſiniſtram, cui tale ac tantum acceſſit augmentum, ut circa tertiam ſeptimanam perveniret ad magnitudinem mammæ muliebris ſat grandis, præ quâ incurvo & retracto in ſiniſtrum latus corpore admodum ægrè incedere cogebatur, & ſub doloribus intenſis conſumebatur miſerabilis. Cum durus atque pertinax hic tumor recuſaret ſpontè aperiri, & eluderet omnem malacticorum energiam, oportuit tandem inſtitui inciſionem in ipſius ſummo, ubi oculus ut ajunt, ſuæ maturitatis faciebat indicium; hinc autem facili opera obtentum fuit pûs bonæ notæ, eductum, per vices, bis terve in die ad 3. 4. uncias, non modo cum cita ſubſidentia illius quaſi mammæ præter naturalis, ſed & eo cum ſucceſſu, ut ſimul placenta illa ſub coſtalis evaneſceret;*

ret. Manſit hinc diu apertum ulcus fundens per ſeptimanas imo menſes ſuam materiam, cannula alata obturatum, per injectiones ſubinde mundatum; donec tandem poſt ipſas XIX. ſeptimanas clauderetur, idque per DEI gratiam conſtanter. Vivit enim quondam æger modò liber à tumido hypochondrio, inſignis tamen cicatrice, ætate quidem vigenti, juvenis floridus.

RESOLUTIO.

Duo ſunt in hoc Caſu, quæ bipartiuntur laborem meum: Contractus per multas longasque febres tumor ſub & ab ipſo coſtarum margine ſiniſtro in abdomen protenſus; & Abſceſſus ipſi ſuperveniens, ſeu tumor ſuper pectus anticum exortus, apertus, & priore abſumto conſolidatus feliciter.

Eſto prima ſtatim theſis: Fuiſſe Puerum, ægrum illo tempore, lienoſum, ſplenicum; ſubjectum, quod intumuit, fuiſſe lienem; morbum quo laboravit, molem auctam; paucis lienem magnum. Huic ſedi favent cauſæ, hanc deſignat locus, hanc & exempla firmant.

Non ignota quidem ſunt verba *Ettmulleri* in Epit. coll. pract: *Dolor hypochondriacus, qui in hypochondrio ſiniſtro percipitur, lieni adſcribi nequit, quia punctorius eſt & terebrans, quandoque cum tumore ad tactum renitente. Lien autem per ſe minus ſenſilis, vix poteſt habere dolorem niſi gravativum aut tenſivum; ab infarctu nimio enatum; præterea cum in profundo ſitus ſit, ad tactum intumeſcere nequit. Situs eſt itaque punctorius dolor in inteſtinis, partim quidem in jejuno, ſed ut plurimum in colo.* Recte iſta ſe habent, inprimis circa diſcrimen dolorum; interim unius poſitio non eſt alterius excluſio. Patebit ex ſequentibus ipſum laudatum Auctorem Lienis quam maxime habere rationem in caſibus noſtro affinibus. Sive ergo ſolum, ſive cum omento, pancreate, meſenterio, rene, colo, imo ſteatomatibus, (aut hæc ſine ipſo, vid. *Boneti.* Anat.Pract.lib.3.Sect.XVI.obſerv. 22. ſeqq. *Ephem. N.C.* An. 8. & 10. *Reiſelii. Ruyſchii* obſ. 63. &c.) tumeat lien, ſubjectum placentæ ſubcoſtalis eſſe poterit, omni conſideratione dignum: idque ad analogiam hypochondrii dextri. Uti ſe habet hepar in dextro, ſic

lien

lien in ſiniſtro latere, ad meteoriſmum hypochondriorum. Atqui hepar perſæpe non vitiatum, ſed ſupra modum adauctum, obſervante *Gliſſonio*, fovet puerorum rachiticorum tumorem æqualem hypochondrii dextri magnum ac renitentem, ſicut digitos ſub coſtas nothas adigere non poſſis. (Accedunt inteſtina flatu turgida, glandulæ tumidiores per hunc ventrem paſſim, pro plena ejus magnitudine, tenſione & duritie; quarum vel ideò mentionem facio, quia memini vidiſſe Lipſiæ viſcera grandinibus conſperſa fœminæ hypochondriaco-hydropicæ, diſſectæ ab Experientiſſimo B. *Schambergero*, Præceptore meo deſideratiſſimo.) Quidni ergo & Lien. Si hepar denſæ carnis in duplo l. triplo majoré molem poteſt intumeſcere, lienem rarioris carnis in quintuplo l. ſextuplo majorem excreſcere non erit mirandum; ita ratiocinante *Carolo Piſone* de morb. à proluv. ſeros. Notum eſt illud *Riolani*: Naturam in nullo Viſcere magis ludere quam in liene fabricando. Si geminus interdum lien, Ephemer. N. C. 2. 5. Quidni tumidus & major. Si novas in vicinia glandulas, lieni undequaque ſimiles, produci contingit, quidni augeri poterit ipſum viſcus primarium: Tales autem Pſeudo-lienes exhibet obſ. 51. *Ruyſchii.* Nec opus videtur, hic eſſe prolixum; ſi quis enim dubitet, poterit informari & convinci per obſervationes magno numero proſtantes & collectas à *Joh. Schenckio*, in laudata Anatomia pract. *à Boneto*, & in ſcholio Ill. *Schræckii* ad obſ. 98. *Helvigii* per exempla plurima ſplenis in magnitudine ſeu ob morbum ſeu quendam in ipſa conformatione & nutritione errorem naturæ excedentis, &c. quibus recentior iterum accedit obſervatio num. 62. *Ruyſchii* de liene in pelvim prolapſo. Convincimur enim per conſenſum tot teſtium oculatorum, tumores tales in vivis utique bene notos, ſollicite exploratos & ibi deſcriptos, qui vel ad ipſam pubem deorſum vel dextrorſum ultra lineam albam protendebantur, poſtmodum à morte fuiſſe demonſtratos per ſectiones cadaverum in ipſius, etiam ſolius, lienis mole auctâ ſuum habuiſſe fundamentum, & ad lancem expenſos plures quam fortè credat Lector, libras ponderaſſe.

Favent ut dictum in hoc caſu communicatæ cauſæ tumori hujus viſceris. Primò, Diſpoſitio hæreditaria; ut ut enim Pater non dicatur geſtaſſe talem placentam, fert tamen prædicatum hypochon-

ochondriaci & ſcorbutici; Depurando quidem illud ab omni in-
uria, ne quis ab erroribus digeſtionum & motuum in hypochon-
riis ſimpliciter concludat ad neſcio quos errores phantaſiæ famo-
os. Quidquid modo ſit de talibus, hypochondriacus hîc erit, cui
erminus eſt in hac regione querelarum vagarum per reliquum cor-
us, ſive ille terminus velit eſſe à quo, ſive ad quem. Iterum enim
on refragamur *Etmüllero*, quando med. th. & pr. inſtr. obſtructio-
es viſcerum, lienem tumidum, in malo hypochondriaco interdum
on tam radicem & cauſam talis morbi, quam potius productum
ſſe vult. Sufficiat hoc loco declarare, Patris lienem vix fuiſſe omnis
abis expertem, tanquam viſcus in hypochondriacis & ſcorbuticis
ommunius male affici ſolitum. De convenientia autem & diffe-
entia horum duorum, ſcorbuti & aff. hypochondriacæ, huc appli-
abit B. L. quæ L. *Schræck* in ſchol. ad obſ. 101. *Helwigii*; ubi plura.
Compertum autem fuit inſuper, Patrem (nondum quidem cum
eneraret noſtrum, poſt annos tamen) laboraſſe hæmorrhoidibus,
uæ quidem accuſatam viſceris labem, ut ut tunc adhuc in fieri, ple-
ius firmant; nam vel reſpondent lieni male habenti, vel depen-
ent ab eo. *Piſo* in præfat. laudati operis notat familiarem iſtum
uxum in conſtanti ætate iis, quibus idem ſplen magnus & calidus
ſt & ſimul cutis denſa, ideoque corpus obnoxium plethoræ ad
rterias, eique feroſæ. Lienes αἱμοῤῥόυς τι καὶ αἱμοῤῥαγικὺς, ſan-
uifluos, cum *Hippocrate* ſuo, vocat *C. Drelincurtius* in ſingula-
diſſertatione de lienoſis. Vero ſimile itaq;, genitum fuiſſe ſimilem
eneranti, cum potentia plus minus remota vel propinqua; ſive jam
i inſtrumento, ſcilicet conditione viſceris, ſive in tinctura medii,
ut denique in principii neſcio qua idea radicem aut ſemen hæredi-
atis quis quærat. Generali enim huic difficultati modò ut impli-
emur, non opus eſt. *Thom. Bartholinus*, loco non ſemel citando in
equentibus, juſto laxius lienis parenchyma à prima origine tale,
ativum, accuſat, vi cujus aptior unus præ altero ad imbibendas
umiditates. Hoc ſenſu naturâ lienoſos *Hippocratis* explicat *Dre-
incurtius* l. c. lienis tegmen atque ſubtegmen aliis firmius, ſtri-
tius, aliis rarius, laxiusve proponens.

Secundò, arguit lienem Patria. Ita a. comparatum eſt cum
orbis ſimul hæreditariis atque endemiis, ut complicari videantur

ipſo-

ipſorum rationes, & dubium ſit per caſus, cujus potiores ſint partes, patriæ an parentum? Lienes quidem magni nulli affectui ſimiliores ſunt quam ſcorbuto; nullibi frequentiores, quam ubi endemius ſcorbutus: Hic lieni, ut ſiphylis hepati, vult adſcribi. Itaque *Wepferus* olim ad *Barthulinum* transmiſit Hiſtoriam ſuæ ægræ ſplenicæ, tanquam ad eum, qui in illis oris vivat, ubi frequentiores ſunt lienes magni quam in his regionibus; Nec fefellit eum ſua ſpes, nam in reſponſoriis mox propriæ uxoris, fratris & aliorum tales hiſtorias ſubminiſtravit *Bartholinus:* Is ipſe, qui in med. dan. dom. ſcorbutum & lienes magnos diverſos affectus eſſe docuit. Prout etiam *Liſterus* tumorem lienis, veteribus cognitum, non agnoſcit eſſe prorſus eundem cum ſcorbuto recentiorũ, quem prætendit ab iſtis non fuiſſe ſcriptum tali induſtria, ac tantus morbus meruit, inde concludens, fuiſſe adhuc loci alicujus remoti & tunc temporis parũ noti (.*Plinium* milites in maritimis Belgii ſtomacacem & ſceletyrben paſſi docuerunt.) indigenam. Epicriſis placet *Laud. Schrækii* in ſchol. ad obſ. 98. *Helwigii*: Sæpe in ſcorbuto magnam in molem extumeſcere illud viſcus, licet & ſæpe absque illo ſcorbutus in corpus deſæviat. Quæritur autem cauſa ſcorbuti in aëre maritimo, in aquis impuris, in victu craſſo, ſalſo; quæ pro more *Pechlinus* in obſ. 67. docte expoſuit. *Hippocrates* d. aer. & aq: *paluſtres, ſtabiles, & lacuſtres aquas, æſtate craſſas, olidas, hyeme glacie & nive turbidas, bibentibus, lienes ſemper eſſe magnos:* Friſiorum vulgus, quod pro potu quotidiano utitur lacte ebutyrato acido, plerumque magnos Lienes habere, legitur ex *Lindano* apud *Dimerbrockium* anat. lib. 1. c. 15. ubi plura quæ huc facerent. Etiam Vaccæ, ut ajunt, ab aquis & pabulo locorum quorundam humidorum, *vom ſauren futter*, magnos Lienes acquirunt; Ex equis item, ad rhenum quos milites noſtri perdiderunt multos, relatum eſt tumidis affectos fuiſſe Lienibus. Quanquam ergò æger adhuc paucorum annorum de Patriæ fermento nondum participarit, quantum adulti, diſpoſitus tamen jamdum per lac maternum & vaccinum, per diætam craſſiorem, cui ſenſim aſſueverat, vix potuit manere prorſus immunis; ſi vel maximè aeris aut contagii nulla habeatur ratio.

Tertiò, quæ præceſſerunt febres omninò cauſæ rationem ſuſtinen-

ſtinen

inent. *Hippocrates* ſect. 3. aph. 22. *Autumno fiunt febres quartanæ, erraticæ, ſplenes.* (An ſplenum tumores in ſpecie, an affectus in genere?) Videtur ordo naturalis eſſe in his verbis. Huc jam ttmullerus ex Ep. coll. pract: *In cura quartanarum medicus tangat ypochondria, & obſervet, an adſit tumor, durities, aut ſcirrhus Lienis, hepatis, aut meſenterii, &c. Sæpè hic adeſt vitium Lienis.* Hinc gò venit, aut huc pertingit quartana. *Quartana vel invenit vel icit ſcorbuticos*, (ſpleneticos.) *Ill. Wedelius*, Præceptor, Patronus Hoſpes quondam ad urnam usque deveneranduś in Exerc. ſem. ath. *C. Piſoni* raræ ſunt febres, in quibus à ſanguinis recurſu amo viſera, aut ſaltem alterum ex iis, non intumeat ut plurimum, leonexiam ſeroſam boreas ſtrinxerit è circumferentiâ in præcordia, in fontes ſeri, quos ſtatuit hepar & Lienem, loc. cit. Et præfat: ex contumacibus horroribus, qui principia paroxyſmoum quartanæ comitantur, arguit ſpontaneam inclinationem & recurſum ſanguinis arterioſi in Lienem; (non excluſo pancreate & requâ viciniâ.) Ibi fontem febrium ejus generis eſſe creberrimum. *elmontio* quartana non differt à cognatis Febribus materiâ (quam men alii fixiorem, lentiorem notant) & efficiente; In hoc men exlex eſt, quod penitius ſubire videatur, ſ. extra conberniaſtomachi, porrigens ſe ad ſplenem, in cujus nedum corpo, verum in ipſismet ejus arteriis, ſedem ipſi finxit: nam acidum prima in ſextam huc digeſtionem immediatè ſi deferatur, leſt mox quartana, à coagulato ſc. ibidem peregrino. Materia autem, qua tumet durus Lien, non eſt cauſa occaſionalis artanæ, ſed productum ſub torturis, quas ſplen toleravit plurias; digeſtionum ſaburra reſidua, durities ex tranſmutatis erroneis, ajor, quo gravior præceſſit ſplenis afflictio. *Hippocrates* d. aft. edit. Foeſ. part. 5. pag. 81. ubi de tumido Liene: *Oritur morus, ubi ex febribus & vitioſa curatione bilis aut pituita, aut utraque, Lienem decubuerit.* Et pag. 59. provocat ad ſenſum lienoſorum, od experti fuerint, ſi amplius biberint, aquâ per veſicam alibive n dimiſſâ, viſcus illo humido ad ſe tracto attolli. Prolixè hoc etin urget *Piſo*, & in argumentum intemperantis illius attractionis ocat duram alvum, ſplenicis familiarem. Sed viæ è ſtomacho

in

in Lienem non aliæ ſunt notæ, quam illæ chyli in & per ſanguinem ad viſcera. Puero, cujus hiſtoria modò examinatur, Febrium utique fuit abundè; quia potus intempeſtivus, exceſſivus, aut curatio incongrua, accuſari non poſſunt, nam de his nihil in caſu, itaque ſolis iſtis inſiſtendum febribus, quæ utique vel per ſe videntur ſufficere, quà tam multæ, tam frequentes. Poterit accenſeri fungoſus lienis tumor phymatibus illis, ex febre diuturna laborantibus oriri quæ ſolent, juxta aphor. 44. ſect. 4. Huc etiam ſpectant illa Epid. lib. 2. ſect. 3: *Quæ relinquuntur in morbis poſt judicationem, recidivas facere nata ſunt. Primum igitur lienum elevationes, niſi in articulos finiantur, aut ſanguis fluat; hypochondrii dextri intentio, niſi profluant urinæ. Hæc enim utrorumque eſt interceptio; & recidivæ horum fiunt merito.*

Hæc & plura in culpam lienis rejecta communiter à veteribus, verificantur utique per obſervationes; ætiologia autem minus probatur recentioribus, quorum diverſa phyſiologia lienis non poteſt non poſt ſe trahere diverſam pathologiam. Si potuiſſet demonſtrari proprius ſpecifici liquoris, ut bilis ab hepate, ita melancholiæ cujuſcunque à liene, ductus excretorius, aut forte hinc deduci vicini pancreatis ſuccus, expeditior res foret; ſed cum neutrum liceat, nec ſanguinis per fibroſam texturam tranſeuntis comminutio ſufficere videatur, nec per nervos materiam quandam ſanguini infundi vero ſimile ſit, fermenta item viſcerum non probentur omnibus, &c. aliunde uſum deducere conveniet. *Joſ. Zambeccarius* in app. *ENC.* D. 3. A. 4. poſt multa experimenta ſplenum viventibus animalibus exſectorum, adhuc incognitum ſibi ſplenis uſum confitetur. Obſervat *Drelincurtius*, venam ſplenicam vehere ſanguinem, cui nihil deceſſit in ſplene; parum quod lymphatica evehunt deſtinatur promovendo chylo; ipſe ergo ſanguis multi ſeri dicatur promovendo ſanguini craſſiori venæ portæ per hepar. Huic utique communiter audit lien Viſcus adjutorium. An proin & hæc ratio arterioſi hujus viſceris? Prævalebit acidum, non productâ vel læſâ bile in hepate, culpâ vel propriâ hujus vel alienâ præparantium viſcerum, lienis, omenti, &c. Molem autem lienis augebit, quicquid vel ex toto corpore & ſanguine per arteriam huc pellitur, vel hinc refluere prohibetur. An hoc ſenſu verum

illud

illud *Heurnii* in Comment. aphor. 22. Sect. 4? Hepar ſe exonerare in lienem validè. Occaſionem præbebit conditio nervorum; horum quippe copia fere major quam pro rato hîc attenditur; horum potiorem eſſe vim in paſſionibus, quam ipſius lienis, prætendit *Etmüllerus* loc. cit. cap. 13 §. 10. An itaque convenientior magno lieni ſtrictura fibrarum detinens, an relaxatio & enervatio facilius admittens materiam alibi repreſſam, quæ lienem infarcit, ſub fluxibus & refluxibus microcosmi ſæpius afflictum?

Orta & mota fuerunt ſub ipſâ horum deductione quædam dubia. Ea ſubticere nolui; num ſatisfacturus ſim ipſis, conflictus docebit. Si fuit lien magnus, quam geſtavit placentam ſubcoſtalem Puer, cur non laboravit illis morbis, quos *Hippocrates* adſcripſit lieni magno? Ita enim legitur in aphoriſmis novis *Jacobi Sponii* num. 68. Sect. 3. quod ex *Hippocrate* & *Celſo* etiam paſſim citatur: *Quibus lienes magni ſunt, color cutis mutatur, & niger apparet, aut rubicundus puniceuſve, & gingivæ malè olent, & quæ ſunt circa dentes abſcedunt, aut in cruribus ulcera erumpunt, qualia epinyctides, & nigræ cicatrices fiunt.* Reſpondent utiq; ſibi adverſæ rationes: quemadmodũ hic puer lienoſus non fuit paſſus ulcera oris & crurum, ita lienem in affectibus hypochondriaco-melãcholicis ab omni culpa abſolvere per ſectiones cadaverum voluerunt *Highmorus*, *Gliſſonius*, *Sylvius*, & ures citati in ſcholio ad obſ. 100. *Helw.* Quicquid ſit de hoc poſteriore paradoxo; (cui reſponſionem pararunt *Diemerbrœck* cap. cit. *Etmüllerus* l. c. cap. 13. §. 3. Meretur commendari diligentius & accuratius examen viſcerum per differentias morborum & perſonarum.) ad prius videntur ſuppetere reſponſiones ex ipſo *Coo*. Huc enim ſpectant accuſatæ prius lienum elevationes, tanquam morborum reliquiæ & recidivarum fomes. Ita terminant ipſæ morbos, ut eoſdem vel congeneres minitentur, ſi non ſtatim, ſuo tamen tempore venturos; quod omnino metuendum erat Puero ſibi relicto. Recte *Helmontius* notabilem hiſtoriam ſenis aſthmatici orditur à cunis puerilibus, cùm quartanâ toto biennio conflictaretur, utut præter ſpem omnium per criſin multasque ſedes convaluerit. Deinde *Hippocrati* lib. 7. Epid. *Anaxenor* ſplenicus notatur fuiſſe pravi coloris; huc ergo tranſcribam verba *Valleſii* Commentatoris: *ſunt quidam, quibus lien valde durus eſt & magnus, color vero faciei &*

reliqui corporis non admodum vitioſus, quod quidem neque admodum grave neque periculoſum eſt; ſignificatur ſolum vitium lienis, partis non adeo nobilis: cum vero accedit vitioſus color, ſignificatur jam magna excrementorum redundantia, reliqua viſcera & totum jam corpus vitians. Tertio, *Hippocrates* ipſe illa verba, quæ excerpſit *Sponius*, non protulit abſolutè intelligenda de Liene magno, ſed cum reſtrictione ibidem poſitâ ad bilioſos, in oppoſitione expreſſâ ad pituitoſos; Illi malè colorati, ulceroſi &c. dicuntur: His autem minus contingunt talia. Addit, ſuccedere quibusdam hydropes; quibusdam purulentus fit lien & uſtione convaleſcunt; quibusdam etiam durus & magnus ad ſenectutem usque perſeverat. An itaque fuit Lien Pueri de genere illorum, quorum apud *Schenkium* exceſſiva quidem legitur magnitudo, ſubſtantia autem ſanorum viſceris ſubſtantiæ penitus reſpondens; qualem ſecuerit *Veſalius* adoleſcentem minimè valetudinarium. Non fuit ab acido corroſus, non fudit amurcam, non diffluxit tabe, picis navalis ad inſtar; non carcinoma, quod vel ſubjectum Colon arroſerit; qualium mentionem facit *Drelincurtius*: cui adde Lienes diſſolutos & friabiles *Diemerbrœckii* & *Piſonis*. Furem quendam refert *Hartmannus* in E. N. C. 2. 9. 11. per vitam gelaſinum, adeò ut nec coram judicio à riſu temperarit, quandò ſua recenſeri ſcelera audivit; atque ſplen ipſum ridere fecit, ſiquidem riſus hujus viſceris magnitudini debetur, vaſtus enim ipſi erat, & in lobos diviſus, hepatis alteram partem adæquans. Noſter Puer dicitur fuiſſe triſtis, taciturnus: Itaque unum viſcus, ſed modo non uno ſe habens, faciet modò Democritum, modò Heraclitum. Viderint Politici, quàm benè comparavit *Trajanus* hoc viſcus Fiſco, quia populus ſoleat depauperari fiſco diteſcente, uti corpus deflorescat, excreſcente Liene; juxta illud *Coi*: Ex iisdem & lien augeſcit, & corpus contabeſcit. Spigelius obſervavit, eos qui amplas habent venas, habere Lienes majores, atque ideò macilentos facilius, quam pingues, in tumidos Lienes incidere; quod criteriis melancholici temperamenti, habitûs ſpleneticorum, accedet.

Intumuit ad Plenilunium Placenta, diminuenda ad Novilunium. Hoc non inauditum: Quippe apud *Schenkium* legitur Lapis ferè trium unciarum repertus in Liene Fœminæ nobilis & Juvenis,

venis, quæ ſubinde Plenilunii tempore graviſſimè ex ſiniſtro latere ad triduum usque affligebatur; quo exacto dolor eò usque remiſit, donec novum Plenilunii punctum inſtaret. *Hippocrati* l. c. p. 110. Lien in primo morbo, bilioſo, ſubinde eodem die magnus & interdum minor obſervatur; ſed p. 81. talis Lien ipſi durus ſemper æqualis magnitudinis: *Pituitoſis autem aliàs major, aliàs minor redditur*. Paſſim utique Lienis textura rara, laxa, ſpongioſa attenditur ab *Hippocrate*; ſpongiæ vitam vivere lien viſus eſt *Helmontio*; *Ruyſchio* audit glandula ſanguinea. Comparetur ergò ſtrumis juniorum nondum inveteratis, quæ ſimiliter moveri ſolent ad Lunæ Phaſes, ut notorium. Phyſico-Aſtronomorum erit modò determinare influxum Lunæ, per transmiſſionem humidi, aut preſſionem interjecti fluidi, vel modo quocunque meliore, explicandum. Hiſtoria & ætiologia *Laurentii Jouberti* de Paralytico quantum conveniat cum noſtra, in conflictu patebit. *Drelincurtio* Lien elatior aſſurgit paſtu largiore, motu celeriore, ira ſervidiore, & animo mœſtiore; depreſſior ſubſidet theſſalico jejunio, ſocraticâ quiete, (hæc enim ipſo momento impetum Lienis ferocientis veluti frænat, ſed protracto morbo fovet) & ſtoicorum adiaphoriâ, nec non pyrrhonis apatheiâ. Imò citius adhuc tota commotio ſedatur democriteo riſu; ocyus inſuper & piè, animo læto, non unum vultum, ſed & Lienem benè afficiente. Et in ſequentibus: Lienis tumores fugaces modò tumultuantur modò ſilent, juxta diætæ vitia, & veteris ſuæ ſpurcitiei miſturam varium atque variam; imò juxta fermenti novi vel parcioris & mitioris, vel uberioris & acrioris acceſſum; idque vel pyretώδως, vel pyreτῶς, ita tamen, ut Lienalis ille tumor febris incendiarius non ſit, verum febrile ſymptoma.

Objicitur, Soror ægri Virgo nubilis, ordinario tempore Tributum Lunare ſolvens, & Fœmina inſuper non una ibi locorum, quæ conceperit & pepererit feliciter, non obſtante placentâ hypochondriacâ; quod vix videtur conſiſtere cum tanto affectu talis viſceris. At at, etiam hoc obſervatum fuit alibi & aliis. Apud *Schenkium Donatus*: *Scimus nos nobilem mulierem Lienem adeò ingentem habuiſſe, ut univerſum abdominis ſpatium occuparet, quo tamen non obſtante plures filios peperit, rectè & exactè admodum formatos, non ſine*

omnium

omnium ingenti admiratione, qui adhuc vivunt. Comitiſſa, cujus gratia *Bartholinum* conſuluit Weſferus, neglexerat Lienem ſuum tumidum, mobilem, indolentem, à conceptu tulit eum valdè moleſtum, à partu putavit delapſum ut herniam; porrò abortum paſſa, ulterius incrementum citra notabilem actionum læſionem tulit, ſervavit habitum corporis obeſum, faciem roſeam, &c. quid enim opus exſcribere hiſtoriam, cum mereatur legi tota. Optima verò fuit ſors illius primiparæ ex inſtructiſſimo Obſervationum promptuario E. N. C. 1. 8. 95. quæ Virgo adhuc à doloribus & ſymptomatibus hypochondriacis contraxerat tumorem ſplenis, commodè tamen ſatis ſeſe habens, agilis quippe choreas ducebat, utut totum hypochondrium lapidis inſtar durum tangeretur, & ſcirrhus ad mediam penè abdominis partem ſe extenderet: Hæc enim non modò fœtum peperit ſanum, ſed & cum ipſo moleſtam ex ſplene depoſuit ſarcinam, fluentibus lochiis præter ſolitum abundanti in copia, ut tumoris nec minimi, minimum tactu perceptibile, reſtaret veſtigium.

Denique Frater fuit (ut Familiæ malum hæreditarium plenè confirmetur) quem cinxit quaſi medium placenta talis, ſed oblonga, non ſe continens in hypochondrio ſiniſtro, ſed inſtar cinguli protenſa per epigaſtrium dextrorſum; vix imputanda lieni. Nec hoc tamen prorſus alienum. In 4. Epid. *Hippocrates* habet oblongũ quoddam ſupra Lateris inanitatem utriusque, ad umbilicum uſque extenſum duobus, quibus prorupit urina cruenta. Ibidem notavit quorundam Lienes ad præcordia extenſos, & ad manuum tactum murmur aliquod edentes. An recurrendum hîc ad cavitatem illam omenti, quæ eſt inter lienem, ſeptum & ventriculum, ubi ſedes flatuum incarceratorum juxta *Bonetum* ex *Sennerto* & aliis? An compaſſio fuit Lieni in tali caſu cum vicino colo? Inter obſervationes anatomicas ſuprà laudati *Boneti* occurrit etiam curatio Viri à Sylvio facta, cui tumor in ſiniſtro hypochondrio prægrandis, inæqualis, durusque, brachium æquans, ac dextrorſum ſecundum frequentiſſimum coli ſitum protenſus fuerat, Lieni ab aliis Medicis adſcriptus, cùm aliis hypochondriacæ affectionis ſymptomatibus. Apud *Plautum* Cappadox hepatarius, cum collativo ventre, inter prolixas de reliquis viſceribus querelas, etiam ita: *Lien necat.*

Lien

Lien diere&u'ſt. (diſruptus) *quaſi Zona liene cinctus ambulo. Geminos in ventre habere videor filios.* Hunc ex profeſſo examinavit *Ant. van der Linden* in Select. Medic. num. 9. ubi non admittit, quod utrinque & à dextra & à læva cinxerit illum Lien, ſed quod ita hinc jecur hinc lien tumentes impleverint atque diſtenderint ventrem, perinde ac mulieris ventrem gemelli: Nec probat extendi Lienem ab hypochondrio ſiniſtro in dextrum, cinguli modo, ut ut *Serenus*: *Quando Lien tumido circumligat ilia vinclo;* nam id fieri retractione ſepti & conſtrictione zonæ prætendit, ut quibus ſuo præceps pondere Lien degravat thoracis ſeptum, non ambulent aliter, ac conſtricta nimis artè zona quis cinctus ſolet, ac nequit animam vortere. *Drelincurtius* talem zonam à liene quidem longo etiam & tenui deduxit, inſuper tamen proponit arterias lienales, quæ ſuis anfractibus longè lateque protenſis, atque tædioſè pulſantibus, plautinum cappadocem zona qs. cinxerint; ipſas enim non infrequenter validè percuti, ictibus toties fortitèr repetitis fornicari, aneuriſmatum nomine notas, ambagioſas, cellulisque paſſim excavatas. Et ſanè docemur à *Lindano*, in Plauto etiam hæc legi, quæ huc faciunt: *ſeditionem facit Lien; occupat præcordia curſoris; cor lienoſum ſalit, & de labore pectus tundit.* Miſera utique afflictio palpitantis cordis hypochondriaco, dubiè, complicatè, ſanguinea, aneuriſmalis, polypoſa, ſpaſmodica, flatulenta.

A Liene Magno quæ jam conſequentia ad ſuppurationem extrorſum? Deduciné poterit inde Apoſtema mediatè vel immediatè? An explicari totum negotium ad analogiam Aphoriſmi 36. Sect. VII. qui ita ſe habet: *Si quibus ex Renibus laborantibus adfuerint prædicta ſigna, & dolores excitentur circa ſpinæ muſculos, ſi quidem ad partes quæ foris ſunt percipiantur, apoſtema foras expecta: Quodſi dolores intrò magis vergant, intus potius expectandum Apoſtema.* Et Aphor. 45. ejusd. Sect. qui ita: *quibus purulentum Jecur aduritur, ſi pus purum ac album effluxerit, ſuperſtites evadunt: his enim in tunica pus continetur. Sin verò qualis amurca profluat, moriuntur.* Ad priorem quærit *Galenus*; utrum Renibus ipſis ſuppurantibus id fiat, an ſolis muſculis? Reſpondet *Heurnius* in Comm: cuncta hæc fieri poſſe, oſtendit uſus. *Jll. Wedelius* autem in Præf. Aphoriſm. progreſſum Puris à Rene ſuppurato per veſtigia foraminum

 ad

ad lumbos curioſa obſervatione demonſtrat. Ad alterum ſpectat obſervatio 50. *Ruyſchii*, qua ſiſtitur tumor hypochondrii dextri emollitus, apertus, emiſſo multo pure & purgato ulcere, ſanatus; cum hac ætiologia, gibbam hepatis partem à prægreſſa inflammatione fuiſſe connatam peritonæo, ut exitus quidem puri conceſſus, denegatus autem fuerit in abdominis cavum decubitus. Num ſimile quid factum in noſtro? Num Lieni jam dum tumido supervenit inflammatio vergens extrorſum in Apoſtema? ſive juxta tenorem aphoriſmi, Vomicam ſuo concluſam folliculo? Meminit utique *Piſo* empyematis (latè ſumpti) quod ſuccedat hypochondrio, utrique vel alterutri, tenſo in febribus continuis, non modò diuturni, ſed & funeſti, ob omiſſum omne revulſionum genus putreſcente tumore ſangvineo. *Hippocrates* autem, qui loco citato Lienem quibusdam purulentum fieri dixerat, eos autem uſtione conſaneſcere, Ipſe (vel quicunque Autor Libri de internis affectionibus) per ſuos quinque morbos lienis communiter commendat inuſtionem: Genus curationis inter nos minus uſitatum; niſi quantum recentior moxa ſimile quid præſtat. *Zacutus* facilis admittit ferramenta ſuper Lienis regionem, ſed *Trallianus*, ad quem ea commentatur in med. princ. hiſtor. l. 2. h. 112. de liene tumido chronicè potius, quam acutè per abſceſſum ad extra terminando videtur loqui. Silentium eſt de hoc remedii genere in caſu Epid. L. 7. §. 103. ubi tumor circa Lienem obortus (non benignus, qui ſuppuratus fuerit extrorſum) ſed malignus, medius inter cancrum & carbunculum fuit; qui gangrænâ externam regionem corrupit, ſecundum *Valleſium*; ita autem ſe habet ille: *Anaxenor in abderis, erat quidam ſplenicus, & pravi coloris. Evenit autem ipſi, ortum tumorem circa ſiniſtrum femur repentè evaneſcere. Non multis autem diebus poſtea, circa Lienem oborta eſt ei, primum quidem velut cruſtula, deinde tumor & rubor durus, poſt diem autem quartam febris ardens facta eſt. Et circum circa omnia facta ſunt livida, & videbantur putrida: mortuus eſt. &c.* Rara omninò atque ſingularis eſt obſervatio, quam *Gabriellus*, *Senenſis*, communicavit Naturæ Curioſis, num. 279. in Ephemeridibus A. 6. D. 3. ubi prolixior hiſtoria mulieris 25. annor. à febre acuta (cum tumore in lienis regione, dolore tenſivo ac pulſativo ejusdem) hydropicæ, quæ poſtquam modo extraordinario in-

tumu-

tumuerat à ventre ad ipſum uſque jugulum, citò quidem detumuit ejecto per ſeceſſum ſero, ſed non minus celeri intumeſcentia iterum correpta ſuccubuit; in hujus enim cadavere inventus fuit non modò hydrops externus inter abdominis muſculos & peritonæum, ſed & rarus canaliculus ſubortus in ipſo liene, cum peritonæi connexione pro tranſitu seroſitatis illius extra abdominis cavitatem in illud interſtitium p. n. efformatum. Hæc eò magis hûc ſpectant, quia viſceribus reliquis benè conſtitutis, in Liene fundabantur ſinus ulceroſi, cum peritonæo mediis quibusdam membranulis connexi ac colligati, taliter ut canaliculum illum conſtituerent. Hæc & talia videntur ſuadere conſimilem ætiologiam pro meo caſu; nec tamen diſſimulare fas eſt rationes dubitandi, ſive pro negativa. Oporteret Lienem iſtum fuiſſe magis anarrhopon, quam concedet diaphragma: vix potuiſſet peragi inflammatio lienis ſuppuratoria ſine febre acuta: debuiſſet doloris, præter antiquum gravativum, novi pulſatorio-inflammatorii principium fuiſſe in iſta placenta, &c. ſi ex ſe lien emiſiſſet hunc abſceſſum. Fuit autem altius id tuberculum, fuit puer circa omne illud tempus orthoſtadios, utut dolori & tenſioni ſiniſtrorſum concedens, non tamen in lectum dejectus.

Si videatur non ſubeſſe Lien purulentus, nec poſſe ita immediatè hinc deduci Abſceſſus; An itaque ex cavo pectoris ſub robore naturæ Empyema protruſum fuit benè foràs. An ex ſuperficie Pulmonis Apoſtema viam affectavit per medias coſtas? Num concipi debet materia vel cauſa continens tumidi lienis translata per hepar & cor in pulmonem, in ejus anguſtiis hæſura & in abſceſſum abitura? Exempla, in quibus tale quid tentavit natura, ars perfecit, eruptionem ſc. ad extra, ſubminiſtrant E. N. C. 2. 3. 146. & 2, 10, 176. ubi fata recenſentur empyicorum ex pleuritide; quibus num addendus abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus per apertionem curatus, E. N. C. 3. 8. 39? Ita enim invitari & determinari ſolet paracentheſis, per locum non jam electionis, ſed neceſſitatis; cui ſubeſſe ſolet pulmonis ad pleuram cohæſio. Verum enim verò, vix potuiſſet id fieri ſine prægreſſâ febre pleuroperipnevmonica; præceſſiſſet intenta reſpirandi difficultas; cum reliquis in ſtatu pulmonum & pleuræ inflammatorio phænomenis, ſo-

litis eſſe valdè moleſtis : de quibus nihil habet hiſtoria. Non meminit æger, unquam prodiiſſe aerem è foramine tamdiu patulo: Non, ſenſiſſe ſe unquam in ore qualitates eorum, quæ per ſyringam pro eluendo ulcere fuerant injecta. Quin potius recordatur probè, cannulam & ſpecillum communiter cùm intruderentur, tetendiſſe non introrſum, ſed deorſum.

Quid ſupereſt, ſi nec alter probetur modus, quàm ut totus proceſſus dicatur fuiſſe terminatus in apoſtemate externo, ſalvis non modò membranis utrinque ventrem ſuccingentibus, non perforatis, ſed & ſalvo ſive non ſuppurato liene, imò per ſuperveniens externum apoſtema ſalvato? Rationes pro hoc modo erunt omnes iſtæ, quæ negant illos priores; vix enim relinquent alium præter hunc tertium. Interim de inflammatione & abſceſſu muſculorum abdominis actum non modo in genere à *Dolæo* Encycl. chir. l. 3. c. 7. ſed & exempla ſuppetunt paſſim, e. g. obſ. 98. cent. 11. *Rhodii*, de tumore pueri à malè curata quartana; in E. N. C. 1. 4. 12. C. *Raygeri*, ubi globulus in dextro hypochondrio ex rupto vaſculo, ut creditur, ortus poſt ſtupendam incrementum, nec minus admirandam evaneſcentiam, cùm rediiſſet, tandē apertus intra 20. dies 44. menſuras puris dedit, exemptâ etiam per partes membranâ, quâ continebatur propriâ, curatus. Huc ſpectat abſceſſus in medio ſpatio muſculorum abdominis à *Galeno* deprehenſus, quem nro. 108. inter medicorum principum hiſtorias proponit *Zacutus*. Quid vetat, quò minus concipiatur talis abſceſſus occupans externa confinia pectoris & abdominis? Et quonam modo alio potuerunt contingere abſceſſus ſplenicorum ſparſim per Epidemiorum Libros propoſiti ab *Hippocrate*? Illi ſc. ad *femur* in hiſtoria prius excerpta, & l. 4. epidemior. ubi Apemanti ſororis filius præcordiis tumidis & Liene, cui vigeſimo die abſceſſus in *pedes* decubuit, idque ex judicatione; porrò 2. Epid. ei qui ab Alcibiade venerat, & Lienem magnum habebat, ante judicationem *teſtis* ſiniſter intumuit; Denique ibidem ſecundum *aurem* ſiniſtram tumor, *ſanguinis fluxus* è nare ſiniſtra (omnia κατ' ἴξιν) ſplenicorum, quem alium admittit deductionis modum ab hoc viſcere? In genere, qui detumeſcere debet aut poteſt lien juſto major, ſive per eccriſin, ſive metaſtaſin, non

habet

habet viam aliam pro exoneratione ſui, quam ſuam venam ſplenicam, (niſi lymphaticas quid contribuere poſſe videatur) & ab hac illam portæ, inde hepar, cavam, donec plenè inferatur ſanguinis oceano, quicquid vel quantitate gravans, vel qualitate irritans abhinc deponitur in quacunque corporis particula, quam determinant circumſtantiæ individuales. Si detumeat à vomitu cruento ſiniſtrum hypochondrium, fit via vi per vaſa brevia in ſtomachum: ſi per urinas ſolvatur talis tumor, ægrè concipi poteſt, tale quid contingere, utut viciniam hanc proponat *Piſo*: Parotides autem & Apoſtemata per latus ſiniſtrum externum veniunt è communi fonte, per canales communes. Qui vias medicis ignotas, naturæ tamen probè notas, oggerit, habet commodiſſimam ſe expediendi rationem.

Talem ſubſidentiam aut evaneſcentiam Lienum tumidorum ſpontaneam inter alios medios terminos aſſumſit *Piſo* ad probandum, ipſos non fuiſſe ſcirrhoſos, quales ſuccedant malè curatæ inflammationi; qui non poſſent ita obliterari modò ſenſim, modò affatim: Hinc eos vocat Tumores aqueos, ſero intimius parenchymati ad æquale augmentum inſinuato, frigidos, ita, ut calida tamen viſceris intemperies occaſionem dederit laxis, immanibus interdum & prodigioſis tumoribus. Viſa fuit talis tumoris conditio transferenda *Platero* à vitiis humorum ad ſucci modo nutritii copiam vel craſſitiem. *Wepferus* l. c. (cum *Dodonæo*) pariter Lienem magnum à ſcirrho penitus diverſum eſſe inculcat, & obſervat, contextum fibroſum lienarem expreſſâ aquâ admodum contractum, ſi aquæ immergatur, protinus mirè ſecundum omnes dimenſiones dilatari inſtar ſpongiæ, hinc eum (cum *Piſone*) placentæ uterinæ, ſubſtantiæ uteri partui vicinæ, reti mirabili bovino comparans. *Drelincurtius* inprimis l. c. ſolicitè diſtinguit Lienes coactos, perduros, ſcirrhoſos, tota mole minores, coriaceos, calloſos, corneos, (tunica exteriore ita condenſata, ut corium bubulum craſſite æquet, *Bartholino* ad *Wepf.* cartilagine incruſtatos, *Schröckio* Schol. obſ. 97. *Helwig.*) ab aliis mollibus, fungoſis, pulmoneis, turgidis, expanſis, diſtentis; Imò benè per gradus à ſublienoſis ad lienoſos, & ipſos tandem abſolutè lienes, qs. totos tales, aſcendit. Favet iſte laxior fibroſus contextus diminuendo tumori viſceris, in to-

tum vel in tantum; favet interna ſtructura lienis, quam comparat *Ruyſchius* ſubſtantiæ nerveo-ſpongioſæ penis, & pertuſas inprimis ibi venas obſervat, ſub differentia tamen lienis humani à vitulino; (cui adde illud *Cowperi*: Non alibi æquè facilè tranſire ceram injectam per arterias in venas, quam in pene, Liene & pulmonibus.) Favet robur fibrarum non planè deperditum, quod metuebat *Wepferus* in ſuo caſu diuturno, vel recuperatum, reſtitutum, ſi juxta *Drelincurtium* tono firmo influxum elidat, influxurum arceat: Hinc *Piſo* curationem præmiſſis præmittendis terminat aquâ chalybeatâ, quæ adſtrictione quadam veluti exprimat ſeroſum in liene humorem, unaque robur ei adferat mirificum.

Inter quinq; illos morbos Lienis ex libro d. int. aff. dolores in mammam, in jugulum, humerum & ſub ſcapulam habet, qui fit veris maximè tempore, & eſt à ſanguine; (quem vere moveri dixit alibi *Hippocrates*, & in aphoriſmis tunc fieri hæmorrhagias.) dicitur autem ille lethalior, cruenta per alvum dejiciens, pluribus malis ſtipatus. In Caſu mihi propoſito tam detumeſcentiæ lienis, quam proruptioni externæ favebat ætas; quæ ob vigorem naturæ tendentis ad incrementum vetat ita facilè deſperare de puero; Inſtituta fuit curatio verno tempore, quo moveri & renovari ſolet macro & microcoſmus, quo meliori ſpe aggredimur morbos fixos, ſaturninos, quàm autumnali: Præceſſit periti medici dexteritas, qui externis & internis non modò ulteriori progreſſui, intimiori radicationi affectûs obſtitit, verum etiam remedio empirico faciliorem & feliciorem procuravit operationem: Subſecuta fuit inunctio & impoſitio placentæ herbaceæ tamdiu continuata, per quam dolores in pectus & dorſum protenſi, ſive per membranas, quibus viciniæ viſcerum nectitur lien, coafflictas, ſive per molimina fibrarum ad inſtituendam per latus exonerationem: Imò juvit illa relaxatatio, rarefactio, & quaſi invitatio naturæ ad hunc locum per actus toties reiteratos inunctonis per manum benè craſſam, duram, proſequentem undiq; dolores iſtos, eo modo, quo calor dicitur attrahere, quocunque id ſumatur ſenſu; (commodè forſan explicando per locum minoris reſiſtentiæ, qui excipiat humores eò preſſos niſu fibrarum alibi fortiorũ) ut etiam eo modo fuerit Lien pars mandans, quo non offenditur ſanguinis circulus. Interim converſâ huc natura,

incrementum novi & externi, cum largâ atq; longâ ibi ſcaturigine, tulit decrementum antiqui interni tumoris. Utiq; in dorſo jam volebat fieri quædam expulſio, ſed, ut dictum, dubiè vel repreſſa vel diſcuſſa. Pertinax autem & victrix tandem natura, anticam molita eruptionem, inſtituit ac perfecit motum ſuum feliciter, ſub fideli directione Medico-Chirurgica, imò ſub bona providentia divini Numinis: quibus omninò debetur ulcus poſt XIX. ſeptimanas benè clauſum & conſtanter, ſecus ac corpus tunc cacochymicum, conſuetudo naturæ fonticulum hîc quaſi quendam affectantis, & conditio loci malè fiſtulas fovere ſoliti, videbantur minari.

Vel tandem attingo remedium euporiſton, herbulam illam, *die myrrhen*, quam uſurpavit fœmina, ad coercendum intra terminos lienem. Quæ verò illa? Non *Myrrha*, nam ſuccus hic concretus eſt plantæ non maris balthici, ſed rubri. Non *Myrrhida Plinii*, nam hæc habetur geranium cicutæ folio, *myrrhinum Tabernæmontani*, cujus acuum ſeminalium non meminit æger; Non humiles *myricæ* Virgilii, quæ Angliæ olim inferri meruerunt, teſte *Rajo*, quia induratam lienis paſſionem eximiè juvant: nam tamarix germanica fruticoſa eſt; Non *Myriophyllum*, nam hoc millefolium erectum ſtat; Non *Myrrhis*, nam hæc altior eſt ex umbelliferis; ſed in G. *Franci* Florâ *Myrrhen* eſt Hippia minor, vulgatiſſima *Alſine*, *klein vögelkraut Fuchſii*, in florâ marchicâ *Elſholtii Meur*, *Muur* in cat. plant. indig. Holl. *Commelini*, gallis *Mouron* apud *Matthiolum*, in quadr. botan. *Sim. Pauli Myre*; Cujus verba, quæ ſequuntur, dubitare non ſinunt, hanc eſſe ipſiſſimam noſtram: *Contra hypochondriorum inflationes nonnullas mulierculas Alſines folia frigere, in butyro rancido, ſemel atque iterum vidi; ſed an levamen ex alſine, an ex butyro, ægri acceperint, hæreo: puto magno errore mulierculas ductas, foliis chærefolii ſubſtituiſſe alſines; cum forſan viderint medicum felici ſucceſſu & ex ſententiâ adhibuiſſe chærefolii frixa folia.* Quidquid ſit de hâc ſuſpicione, non agebatur in meo caſu de ſimplici inflatione hypochondriorum. *Etmüllerus* in Schrœd. elucid: *Alſine contuſa, & applicata mammis, lactis proventum coercet.* Vires ipſius ſunt refrigerantes, vel adſtringentes, vel humectantes, nam in hoc diſſentiunt Botanici, certè temperatæ, nam de hoc teſtimonium perhibet lingua, etiam pulli & aviculæ, quibus in eſcam expetitur. Altera a.

ſuſpi-

ſuſpicio de butyro plus habet in receſſu; quia larga & longa innuncti[illegible] plurimum contribuiſſe prius viſa fuit. Hoc ſepoſito, ſ. per manifeſtas illas declaretur qualitates, ſ. ſpecifica dicatur illa facultas, per me jam licet, modò frequẽtior & diligentior exploratio experientiam reddat minus fallacem. Accedat interim novum argumentum Medicinæ Domeſticæ, cum monito, ne temerè contemnantur herbulæ, etiã vulgares, neglectæ: præſentem monſtrat quælibet herba Deum. Maneant laudes euporiſtorum; fiat utinam eorum familia amplior, certior! Ego memor verborum *Hippocratis*, Foes. ſect. 5. pag. 81. in quibus poſt traditam prolixè curationem morborum lienis ingenuè fatetur, ex lienoſis nonnullos medicamentis epotis minimè juvari, & ex reliquâ curatione nihilo graciliorem lienem reddi, ſed quæ admoventur, à morbi magnitudine ſuperari, memor inquam beneficiorum divinorum, finem facio in laudibus & gratiis, tam Bono Domino commendans vias meas:

SOLI DEO GLORIA.

COROLLARIA.

I. DE *Pyrrho Plutarchus: Inerat Ejus dextri pedis digito vis quædam divina, quo premens, ſplene laborantibus medebatur. Ferunt eo mortuo, cùm cadaver igne conſumeretur, digitum illum illæſum perſtitiſſe.* Quærant curioſi cauſam in Principe Medico *Morhofii*: conferant etiam paradoxos illos ſanatores *H. Mori* in ſchol. Enthuſiasmi Triumphati, & in obſ. 31. 32. libr. 3. *Rechlini.*

II. An *Aſpleno Dioſcoridis* l. 3. c. 134. *Vitruvii* l. 1. c. 4. *paſta pecora* fuerunt *ſine liene* non abſolutè, ſed ſine liene magno? Unde *aſplenon* dicta herba, non tam à *conſumendo* prorſus *liene*, quàm à *diminuendo* ſolùm *tumore? Filices* utiq; ad lienem uſurpant non modò europæi, ſed & malabares, apud *Rajum* in ſuppl. hiſt. plant. p. 80.

III. *Corn. Celſus* l. 5. c. 18. de ſuo malagmate ad lienem, ex glandis cortice & nitro cum aceto: *Sed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat.* Salſè quidem ridet hunc metum ſ. cautelam *Drelincurtius*; ſed *Etmüllerus* iſto medio ſcirrhum dolentem, cancroſum, in duritiem lapideam indurari poſſe docuit.

IV. Lien non vult otioſos. Lienoſo *Plautus*: *Ambula, id lieni optimum'ſt.* De primo ſuo lienoſo *Hippocrates* ad medicum: *Quod ſi validus fuerit, triginta diebus ut ligna ſecet, cogito.*

F I N I S.